

Pașcu BALACI

DE LA LINIȘTEA CĂRȚILOR ÎN TUMULTUL AGOREI

Recenta carte de proză a bibliotecarului scriitor Constantin Nicolae Mălinaș, apărută sub titlul *Cavalerul* la Editura „Arca” din Oradea, de 160 pagini, nu este chiar o surpriză literară, așa cum se menționează pe coperta din spate a volumului, avînd în vedere antecedentele de scriitor ale autorului, care și-a pus semnătura, de mai demult, pe poezii, articole memoriale, reportaje de călătorie, etc. Toate acestea fac astfel, ca să putem cu temei spune că volumul de față este o încununare firească și necesară a unei activități literare prodigioase a doctorului în filologie și a jurnalistului Constantin Mălinaș.

Spre deosebire de ceea ce știm despre autor, volumul de față ne arată alte fațete ale lui Constantin Mălinaș, în cele peste o sută de schițe publicate în volum, de la un grefier al realității postrevoluționare, la un poet sensibil în fața durerii omenești, sau la un ironic acidulat cu voluptăți gogoliene. Prozele sînt scurte, unele chiar scurtissime, dar pregnante, făurite parcă spre uzul cititorului de azi, care nu mai are timp de romanul-fluviu. Autorul folosește cu succes mijlocul literar al dialogului popular, uneori bufon, cu accente regionaliste, spre a zugrăvi prin limbajul propriu caracterul personajelor sale. Mai rar este folosit procedeul literar al descrierii, așa cum se întîmplă în prima povestire, intitulată chiar *Cavalerul*, cea mai izbită proză din volumul de față, în care inserția unei simple întîlniri în familie, cu evocarea războiului, a prizonieratului și a revenirii pe jos în România a personajului principal are un efect estetic remarcabil asupra cititorului.

În schimb, schița *Strigătul* este de nuanță psihologică și utilizează speculația găsirii unui răspuns la întrebarea: „Cine a strigat într-o bună dimineață *Tată?*”. Cineva de pe stradă, sau autorul însuși, într-o clipă de coșmar? De la extracția psihologică, autorul trece cu nonșalanță la registrul aparent facil al speculației lingvistice, în bucata *Trei oameni nevoiași*, unde oamenii sînt împărțiți artistic în două mari categorii: Oameni *nevoiași*, care nu au voie să facă una sau alta, și oameni *voiași*, care au voie să facă aproape orice.

În proza *Și ce frumoși erau*, autorul, în numai cîteva rînduri, exprimă compasiunea asupra unor tineri de azi, frumoși, longilini, dar cu totul incuți, animalici, cu un limbaj suburban și care denotă trista lor sărăcie spirituală. În proza *Berea care învie* se satirizează cu mijloace eficiente, burlești, exagerările reclamelor de băutură, care răvășesc micul ecran. Nu este uitat nici specificul muncii de bibliotecar, în bucata *Campanie electorală*, în care se glosează, cu satiră și umor, asupra unei false dileme: De ce *Letopisețul* lui Neculce are mai multe prețuri, în ediții diferite, și nu un singur preț, din moment ce este vorba de un singur *Letopiseț!*

Autorul nu rămîne indiferent nici la rușinoasa și dramatica realitate a bejeniei actuale a tinerilor români spre Spania, Italia și alte țări din Comunitatea Europeană, descriind în bucata *Satul de păsări* depopularea masivă a satelor românești, acestea rămînînd

doar sate cu bătrîni, care au și îngrijesc doar niște biete galîțe, cu care se mută în tren și la oraș.

Personajul care se distinge în mod deosebit în prozele Domnului Constantin Nicolae Mălinaș este *Profesorul Hohotă*, un nume semnificativ, suficient în sine pentru caracterizarea sa și recurgerea la arma puternică a rîsului. Dar ce gîndește acest personaj? Multe! Precum: „A scrie e meschin, a citi e mai luminos! Să știi că Evul Mediu românesc nu a fost o perioadă întunecată, românii au citit mult atunci, se poate spune că a fost un ev luminat de lectură. D’ăia românii nu au dat călători vestiți, pentru că au citit mult, au călătorit în cărți, asta e!”.

Motivul „cavaleristului”, al omului de onoare, este întîlnit și în proza *Cavaleristul din Corpadea*. Personajul este un bătrîn de 81 de ani, din localitatea Corpadea, de lîngă Cluj, care este internat în Spitalul din urbea de pe malul Someșului. Acolo este vizitat de fiica lui, o femeie aprigă, care cunoaște mediul spitalicesc și are grijă de toate. Dar bătrînul se plînge că a rămas singur în sat, că i-a murit nevasta și că a rămas doar cu calul. De ce a ținut calul la bătrînețe? Pentru că a fost cavalerist în armată, el nu poate renunța la cal. Și cum a fost cătănia?, este întrebat. El răspunde: „N-am făcut armată grea. Tăt pă sus am umblat!”. Acum, în sat, doar un gard îl desparte, zi și noapte, de calul lui: „Eu îl aud pe cal și calul mă aude pe mine!”. O soră de-a lui le face de mîncare și le dă peste gard: „Are doi cai în grije, cam așa putem spune!”.

La apariția opului său, intitulat *Momente și schițe*, Caragiale a fost gratulat de către George Ranetti cu remarcă elogioasă: „Nu *momente*, maestre, ci *monumente!*”. Cum să-l gratulăm noi pe bibliotecarul împătimit de scris Constantin Mălinaș, ajuns la prima sa carte de literatură? Simplu! La mai multe cărți, stimabile!

